

6. Снегин О.В. Моделирование рациональной системы логистического обслуживания предприятий / О.В. Снегин // Модели управления в рыночной экономике: Сб. науч. тр. Общ. ред. и предисл. Ю.Г. Лысенко; Донецкий нац. ун-т. – Донецк: ДонНУ, 2009. – Вып. 12 – с. 152–161.
7. Снегин О.В. Моделирование загрузки грузового автомобильного транспортного средства / О.В. Снегин // Нове в економічній кібернетиці. – 2010. – Вип. 2. – с. 75–83.

Надійшла 08.11.2010

УДК 336.717.061

МЕХАНІЗМ ЕКСПРЕС-АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

А.Ю. ТКАЧ

ЗАТ «Донгорбанк»

У статті розглянуто механізм експрес-аналізу фінансової стійкості комерційного банку, що базується на використанні системи коефіцієнтів, однобічність та обмеженість значень яких дозволяє розкрити та охарактеризувати діяльність банківської установи з оптимальних позицій

Сучасні умови функціонування українських комерційних банків, що характеризуються кризисними явищами в банківській сфері, нестабільністю зовнішніх умов здійснення діяльності банківських установ і загальним зниженням ступеню їх стійкості, вимагають з боку комерційних банків відповідної реакції, яка виявляється в необхідності глибокої оцінки їх фінансової стійкості й пошуку шляхів її підвищення.

Оцінка фінансової стійкості є важливою з точки зору усіх суб'єктів ринкового господарства, а саме: акціонерів, клієнтської бази банку, держави, інвесторів й, перш за все, самих банків. Дана оцінка дозволяє визначити основні напрямки розвитку і специфікації банківської установи, що може з часом змінюватися [1, 6].

Огляд методичної літератури, що присвячено аналізу й оцінці фінансового стану банківських установ, свідчить про відсутність на сьогоднішній день єдиної системи показників, яка в узагальнюючому вигляді характеризує фінансову стійкість комерційного банку. Крім того, методи оцінки фінансової стійкості, що використовуються в даний час в банківській практиці, є достатньо складними, а західні розробки, окрім всього іншого, недостатньо адаптовані до умов українського фінансового ринку [2, 4, 8].

Тому однією з першочергових проблем у процесі забезпечення стійкого функціонування банківського сектору стає розробка науково-обґрунтованого підходу до аналізу фінансової стійкості комерційних банків, реалізація якого слугуватиме заставою стабільного розвитку кожного банку.

Постановка завдання

Мета статті полягає у розвитку методологічного підходу до оцінки фінансового стану комерційних банків, що передбачає розробку механізму експрес-аналізу їх фінансової стійкості.

Результати та їх обговорення

В основі оцінки стійкості будь-якого економічного суб'єкту як правило покладено певні критерії, під якими розуміються ознаки, за допомогою яких можливо зробити цю оцінку. Так, аналіз літератури, що присвячено проблемі оцінки фінансової стійкості банківської установи, дозволив виділити наступні групи показників фінансової стійкості банку [3, 5, 7]:

- показники достатності банківського капіталу;
- показники якості банківських активів;
- показники якості банківських пасивів;
- показники ліквідності банку;
- показники прибутковості банку.

На практиці для оцінки наведених груп показників використовується велика кількість коефіцієнтів, але найбільш показовими та тими, від яких строго залежить фінансовий стан банк, є коефіцієнти, що представлено у таблиці [4, 7, 8].

Коефіцієнт достатності банківського капіталу, що представлено у таблиці, вказує, наскільки вкладення банку в ризикові активи захищені власним капіталом.

Коефіцієнт ефективності використання активів банку вказує, яку частку в сумарних активах банку займають активи, що приносять дохід. Так, розмір дохідних активів повинен бути достатнім для безбиткової роботи банку.

Коефіцієнт агресивності кредитної політики банку відображає характер кредитної політики банківської установи та активність її роботи з клієнтською базою.

Коефіцієнт клієнтської бази банку характеризує якість ресурсної бази банку, її стійкість та незалежність від зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт стабільності ресурсної бази банку дозволяє визначити частку найбільш стабільної частини ресурсів банку, що представлено довгостроковими зобов'язаннями в сумарних зобов'язаннях банку.

Для оцінки ліквідності банку було обрано нормативи, встановлені Національним банком України (НБУ), а саме: норматив миттєвої ліквідності (Н4), норматив поточної ліквідності (Н5), норматив короткострокової ліквідності (Н6). У процесі аналізу значення наведених нормативів ліквідності порівнюються з нормативними значення, які встановлює НБУ на базі практичного досвіду управління банківськими установами. Це дає змогу виявити загальні тенденції зміни банківської ліквідності та ймовірність виникнення проблемних ситуацій з метою приймання рішення відносно необхідності поповнення ліквідних активів.

Коефіцієнт рентабельності активів характеризує ефективність використання банком його активів. Але слід зазначити, що дуже високе значення цього коефіцієнту може свідчити про підвищений ступінь ризику, що виникає внаслідок розміщення банківських активів.

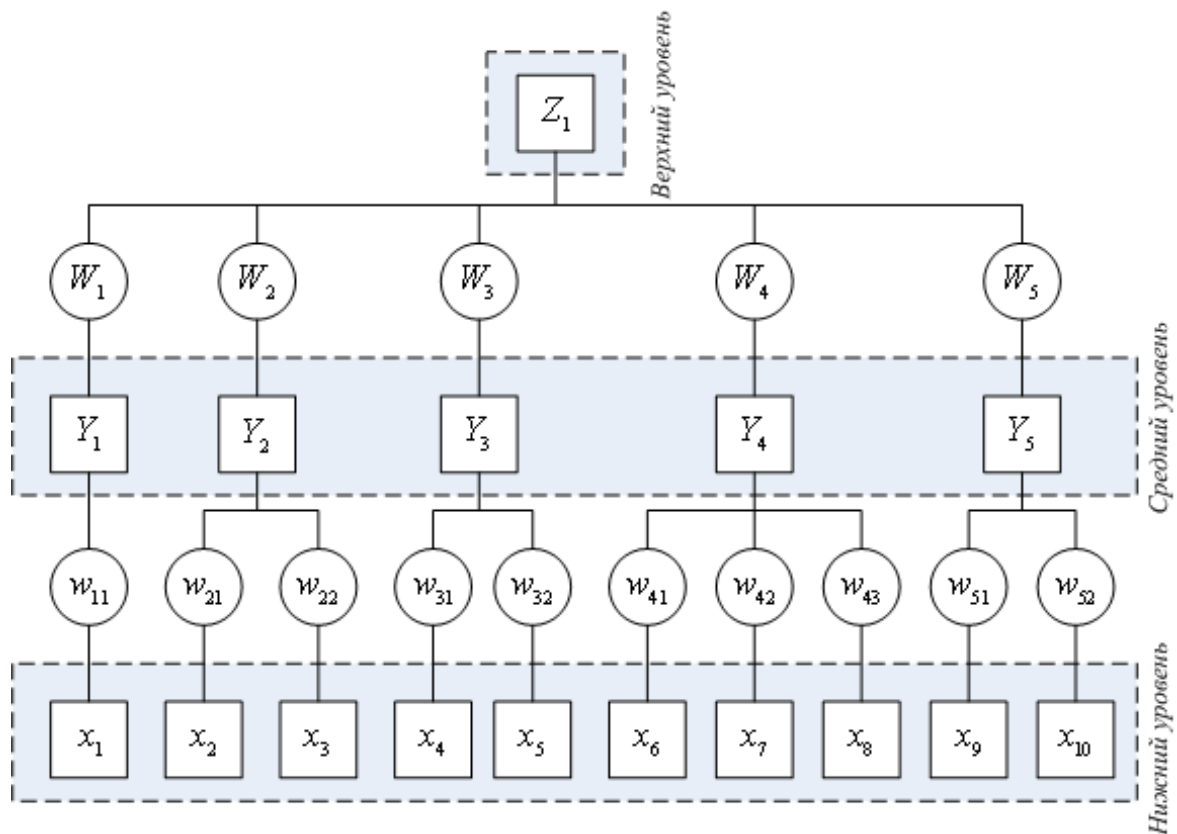
Коефіцієнт рентабельності капіталу свідчить про ступінь віддачі банківського капіталу.

Таблиця. Система коефіцієнтів оцінки фінансової стійкості банку

Група показників фінансової стійкості банку	Коефіцієнти фінансової стійкості банку	Порядок розрахунку коефіцієнтів фінансової стійкості банку	Рекомендоване значення коефіцієнтів фінансової стійкості банку
1	2	3	4
Показники достатності банківського капіталу	Коефіцієнт достатності банківського капіталу	(Капітал/Активи, зважені з урахування ризику)*100%	10%
Показники якості банківських активів	Коефіцієнт ефективності використання активів банку	(Активи, що приносять дохід/Сумарні активи)*100	65%
	Коефіцієнт агресивності кредитної політики банку	(Позичкова заборгованість/Залучені ресурси банку)*100	65%
Показники якості банківських пасивів	Коефіцієнт клієнтської бази банку	((Вклади громадян+ Кошти юридичних осіб)/ Загальний об'єм залучених коштів)*100	80%
	Коефіцієнт стабільності ресурсної бази банку	((Сумарні зобов'язання-Зобов'язання до запитання)/Сумарні зобов'язання)*100	70%
Показники ліквідності банку	Норматив миттєвої ліквідності	(Сума коштів у касі та на кореспондентських рахунках /Зобов'язання до запитання)*100	20%
	Норматив поточної ліквідності	(Активи первинної та вторинної ліквідності /Зобов'язання банку з відповідними строками виконання)*100	40%
	Норматив короткострокової ліквідності	(Ліквідні активи/Короткострокові зобов'язання)*100	20%
1	2	3	4
Показники прибутковості банку	Коефіцієнт рентабельності активів	(Прибуток/Сукупні активи)*100	5%
	Коефіцієнт рентабельності капіталу	(Прибуток/Капітал)*100	10%

Наведені коефіцієнти, що складають основу системи оцінки фінансової стійкості банку, є сполучуваними та порівняними між собою з точки зору розмірності й спрямованості. Тому в межах механізму експрес-аналізу фінансової стійкості комерційного банку коефіцієнти, що було розглянуто, пропонується покласти в основу розрахунку інтегрального показника фінансової стійкості банківської установи.

У свою чергу в основу розрахунку інтегрального показника фінансової стійкості комерційного банку пропонується покласти дерево коефіцієнтів фінансової стійкості й процедуру «зважування» цих коефіцієнтів, що використовує самонавчальний нейромережевий алгоритм, який представлено на рисунку.

Дерево показників фінансової стійкості комерційного банку

На нижньому рівні тривірневої ієрархічної структури знаходяться коефіцієнти фінансової стійкості комерційного банку, де x_1 – коефіцієнт достатності банківського капіталу; x_2 – коефіцієнт ефективності використання активів банку; x_3 – коефіцієнт агресивності кредитної політики банку; x_4 – коефіцієнт клієнтської бази банку; x_5 – коефіцієнт стабільності ресурсної бази банку; x_6 – норматив миттєвої ліквідності; x_7 – норматив поточної ліквідності; x_8 – норматив короткострокової ліквідності; x_9 – коефіцієнт рентабельності активів; x_{10} – коефіцієнт рентабельності капіталу.

На середньому рівні тривірневої ієрархічної структури знаходяться групи показників фінансової стійкості банку, де Y_1 – показники достатності банківського капіталу; Y_2 – показники якості банківських

активів; Y_3 – показники якості банківських пасивів; Y_4 – показники ліквідності банку; Y_5 – показники прибутковості банку.

Розрахунок показників Y_1, Y_2, Y_3, Y_4, Y_5 здійснюється відповідно до формули:

$$Y_i = \sum_{j=1}^{10} x_j w_{ij}, \quad i = \overline{1,5}, \quad j = \overline{1,10},$$

де w_{ij} – ваговий коефіцієнт j -го коефіцієнту фінансової стійкості, що належить до i -ї групи показників фінансової стійкості, розрахунок якого здійснюється у процесі навчання без вчителя за щомісячними банківськими даними.

На верхньому рівні трирівневої ієрархічної структури знаходиться інтегральний показник фінансової стійкості комерційного банку Z_1 , розрахунок якого здійснюється відповідно до формули:

$$Z_1 = \sum_{i=1}^5 Y_i W_i,$$

де W_i – ваговий коефіцієнт i -ї групи показників фінансової стійкості у інтегральному показнику фінансової стійкості комерційного банку.

Висновки

Таким чином, у статті розроблено механізм експрес-аналізу фінансової стійкості комерційного банку, теоретичною базою якого є дослідження літератури, що присвячено менеджменту фінансової стійкості банківських установ. У якості методу для реалізації механізму було обрано самонавчальний нейромережевий алгоритм.

В сучасних умовах функціонування банківської системи України оцінку фінансової стійкості комерційного банку необхідно проводити в розвитку, тобто в зіставленні із тим, що було з коефіцієнтами фінансової стійкості раніше з метою виявлення наскільки стабільні ці коефіцієнти у майбутньому. Тому комплексне дослідження фінансової стійкості комерційних банків на основі методів аналізу окремих коефіцієнтів, яке проводиться у динаміці, є найбільш об'єктивним. У зв'язку із цим наведений у статті механізм експрес-аналізу фінансової стійкості комерційного банку доцільно розглядати як частину імітаційної моделі стрес-тестування фінансового стану комерційного банку, розробка якої є перспективним напрямком подальшого дослідження проблеми менеджменту фінансової стійкості комерційного банку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вітлінський В. Фінансова стійкість як системна характеристика комерційного банку / В. Вітлінський, О. Пернарівський // Банківська справа. – 2000. – № 6. – с.48–51.
2. Живалов В.Н. Повышение устойчивости функционирования коммерческих банков / В.Н. Живалов. – М.: РАГС, 1997. – 410 с.
3. Кочетков В.М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні основи: [монографія] / В.М. Кочетков. – К.: КНЕУ, 2002. – 238 с.
4. Крухмаль О.В. Теоретичні підходи до визначення поняття стійкості банку та її фінансової складової / О.В. Крухмаль // Актуальні Проблеми Економіки. – 2004. – № 12. – с. 65–71.

5. Масленченков Ю.С. Финансовый менеджмент в коммерческом банке: Фундаментальный анализ / Ю.С. Масленченков. – М.: Перспектива, 1996. – 160 с.
6. Панова Г.С. Анализ финансового состояния коммерческого банка / Г.С. Панова. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 272 с.
7. Склеповий Є.В. Складові стійкості комерційного банку / Є.В. Склеповий // Фінанси України. – 2002. – № 5. – с. 138–143.
8. Тиханин В.Б. Мониторинг финансовой устойчивости коммерческого банка / В.Б. Тиханин. – Казань, 2002. – 315 с.

Надійшла 08.11.2010

УДК 658.004.9

ЗАСТОСУВАННЯ ПЛАТФОРМ BPM ДЛЯ МОДЕЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

О. А. МАРТИНЮК, Н.В. ЯЦЕНКО

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова

Стаття присвячена проблемам розвитку світового та вітчизняного ринку платформ BPM, та детальному розгляду архітектури програмного продукту фірм Software AG та Fujitsu Interstage BPM (Business Process Management)

Постановка завдання

Сучасний український універсальний банк – це складна система, підрозділи якої забезпечують реалізацію різноманітних бізнес-процесів. Згідно з переходом від функціональної системи управління банком до бізнес-процесної змінюється і спрямування робіт щодо автоматизації його діяльності, тобто здійснюється перехід від створення централізованої автоматизованої банківської системи (АБС) до спеціалізованих систем автоматизації конкретних напрямків та видів банківської діяльності. Експерти наголошують на необхідності впровадження зарубіжних програмних продуктів. Однак, єдиної точки зору з цього приводу не існує – зарубіжні продукти не в змозі врахувати особливості здійснення банківських операцій з погляду на українське законодавство, правила обліку та підготовки звітності для нацбанку. Ряд фахівців вважає за необхідне реалізацію різних задач окремими спеціалізованими інформаційними системами. Мета банку при цьому – вибір та впровадження програмного забезпечення, яке максимально відповідає його потребам та фінансовим можливостям. Однак, складність полягає у достатньо великому розмаїтті методологій та програмних платформ, що зараз існує на ринку програмних продуктів. Згідно з цим, на наш погляд, необхідно дослідити існуючі засоби автоматизації BPM з погляду їх спрямування та можливостей сумісного використання для опису, аналізу і моделювання первісних бізнес-процесів банку.